

Bojana Rudl, Vrtec pri Osnovni šoli Sečovlje

POMEN DOMIŠLJIJSKE RABE JEZIKA IN IGRE VLOG PRI SPODBUJANJU ZGODNJE PISMENOSTI V VRTCU

UVOD

Porajajoča se pismenost ali zgodnja pismenost je kot priprava na branje in pisanje navzoča pri otrocih obeh starostnih obdobjih v vrtcu. Otroci se učijo korak za korakom, da lahko razumejo sebe in druge. Učijo se tako, da že znane izkušnje in znanja povežejo z novimi in tako svoje znanje nadgradijo. Odrasli jim pri tem nudimo spodbudo, zgled in podporo.

Ko odrasli otroku omogočajo, da vstopa v svet pismenosti z igro, ko se z otrokom veliko pogovarjajo, mu pripovedujejo in berejo, ko mu omogočajo, da uživa ob poslušanju pravljic in zgodb itd., mu s tem pomagajo in ga vpeljujejo v poznejše samostojno branje in pisanje.

SPODBUJANJE JEZIKOVNIH ZMOŽNOSTI IN DOMIŠLJIJSKE RABE JEZIKA V VRTCU

Pri razvijanju jezikovnih zmožnosti v vrtcu je pomembna vloga odraslega. Vzgojitelj mora poznati razvojna obdobja otrok in tudi značilnosti posameznega otroka. Zelo pomembno je, da vzgojitelj sodeluje s starši, jih spodbuja, jim svetuje in jih vključuje v življenje in delo oddelka.

Okolje v vrtcu mora biti spodbudno: opremljeno s koticiki, primernimi igračkami in predmeti, ki otroka motivirajo in spodbujajo k raziskovanju, spoznavanju, opazovanju itd.

Igralnico uredimo tako, da je v njej otrokom dostopen knjižni koticček s slikanicami, raznovrstnimi knjigami za otroke. V igralnici naj bodo, tako kot v vsakdanjem življenju, različni napisi (garderoba – imena otrok, abeceda itd.).

Občasno dobi mesto v igralnici tudi lutkovni koticček.

V koticček »dom« otroci prinašajo stara oblačila, rabljene predmete, ki jih pozneje uporabljajo pri svoji igri vlog.

Simbolna igra vlog in dramsko poustvarjanje sta pri predšolskih otrocih zelo pomembni strategiji učenja, saj spodbujata njihov govorni razvoj, aktivno sodelovanje z vrstniki in vživljanje v pravljicne osebe.

V simbolni igri se komunikacija med otroki pojavi prej kot med drugimi dejavnostmi. V igro so vključene verbalne in neverbalne simbolne aktivnosti. Potrebna je medsebojna verbalna komunikacija – interakcija, sodelovanje, komunikacija med otroki. Otroci pri igri uporabljajo več formalnega govora.

Vzgojitelj mora dobro poznati vsebino in pomen pravljic in drugih književnih besedil, ki jih želi posredovati otrokom. Pomembno je, da ima kot pripovedovalec pozitiven odnos do teh besedil, da ima pravljice rad in jih

posreduje otrokom tako, da jih bodo lahko doživeli v vseh razsežnostih: pomenski, čustveno-doživljajski in estetski. Biti mora pozoren pri izboru pravljic in drugih književnih besedil: pri tem upošteva na eni strani kakovost izbranih besedil, po drugi strani pa interese, zmožnosti in odzive otrok v oddelku.

PREDSTAVITEV DEJAVNOSTI OB PRAVLJICI »NAHRBTNIK« (Anja Štefan, Koticček na koncu sveta)

Vrtec Sečovlje, skupina otrok: 5–6 (polovična skupina), vzgojiteljica: Bojana Rudl

a) Cilji:

- Otrok v vsakdanji komunikaciji posluša jezik in je vključen v komunikacijske procese z otroki in odraslimi (neverbalna komunikacija, kultura komunikacije, stil komunikacije, vljudnost).
- Ob poslušanju in pripovedovanju pravljic in drugih literarnih del razvija zmožnost domišljajske rabe jezika; spoznava moralno-etične dimenzije besedila; s književno osebo se identificira ter doživlja književno dogajanje.
- Razvija predbralne in predpisalne sposobnosti in spretnosti.
- Razvija sposobnost domišljajskega sooblikovanja in doživljanja literarnega sveta (predvsem podobo književne osebe in dogajalnega prostora).
- Uči se samostojno pripovedovati.
- Ustvarjalno se izraža v jeziku in z drugimi načini izražanja (likovno, plesno, glasbeno).

b) Lutkovna igrice in igra vlog

V igralnici občasno postavimo lutkovni koticček in otroci se že vnaprej veselijo nove igrice. Koticček pripravimo skupaj, da skupaj doživljamo tudi pričakovanje. Sama sem tokrat pripravila lutke in del prizorišča. Otrokom sem zaigrala lutkovno igrice po pravljici Nahrbtnik Anje Štefan.

Otroci so pozorno sledili uprizarjanju, pripovedovanju in poteku dogajanja na odru. Miška in njen modri nahrbtnik sta jih zelo prevzela in očarala. Po koncu lutkovne igrice jih je lutka miška s pomočjo vprašanj spodbujala k obnavljanju pravljice.

Nato sta sledili igra po koticčkih in igra z lutkami, kjer so se otroci sami dogovarjali in si izbirali vloge. Končno so igrice zaigrali. Pripravili so malo lutkovno gledališče. Štirje otroci so nastopali, preostali so bili gledalci. Med igro so se poslušali, se

vanjo vključevali ... Tako se je vsebina sproti spreminjala – nastala je nova igrice.

Na koncu so se igralci priklonili in mi gledalci smo jim zaploskali.

Malo lutkovno gledališče smo se igrali v igralnici še teden dni. V lutkovnem kotičku so se otroci igrali in si delili vloge, se dogovarjali, sodelovali, komunicirali med seboj, vključili nove vloge in nova dogajanja ...

Pri tem so bili zelo ustvarjalni in aktivni.

c) *Risanje po pravljici*

Naslednji dan sem jim pravljico prebrala ob ilustracijah, nato smo ob slikah obnovili dogajanje pravljice. V pomoč so jim bile ilustracije in moja vprašanja odprtega in zaprtega tipa.

Spodbudila sem jih, da so nato svoje podoživljanje pravljice izrazili pri likovnem ustvarjanju. Risali so s suhimi barvicami, večina je narisala miško, kako hodi čez mostiček.

č) *Likovno ustvarjanje na tekstilu (risanje lastne torbice)*

V naslednjih dneh je otroke spet obiskala lutka miška in jih spomnila na pravljico o nahrbtniku. Postavljala jim je vprašanja, na katera so odgovarjali. Nato jih je povabila k ustvarjanju in risanju njihovih lastnih torbic iz blaga. Vsak otrok je narisal in ustvaril svojo torbico, na katero je napisal tudi svoje ime. Svoje ustvarjalne torbice so pozneje odnesli domov. Naslednji dan so pripovedovali, kako so torbice doma pospravili in za kaj jih bodo uporabljali.

d) *Razvijanje domišljije in nadaljevanje pravljice*

Otroci so še vedno želeli poslušati pravljico Nahrbtnik, in to ob ilustracijah. Postavila sem jih pred izziv in jih spodbudila, naj si sami izmislijo nadaljevanje pravljice. Po globokem razmišljanju so posamezniki pravljico tudi nadaljevali, preostali pa so jih z zanimanjem poslušali.

K sodelovanju sem povabila tudi starše in doma so skupaj z otroki pravljico prebrali in zapisali njena nadaljevanja, kot so si jih zamislili otroci.

Naslednji dan so otroci sami nadaljevali svoje

izmišljene pravljice. Preostali v skupini so jih z zanimanjem poslušali.

e) *Refleksija*

Pravljico sem otrokom predstavila na različne načine, vključena so bila različna področja dejavnosti, ki so se prepletala.

Lutke so jih dodatno očarale in motivirale. Spodbujale so jih pri govornem izražanju. V pogovor so se vključevali tudi govorno manj spretni otroci. Pri igri in vživljanju v vloge so bili zelo ustvarjalni. Dogovarjali so se o vlogah, si jih razdelili in pozneje izvedli vsebino po določenem načrtu. Zanimivo je bilo opazovati, kako govorno spretnejši otrok prevzame vlogo vodje in povezuje celotno lutkovno igrice.

Lutka je za otroka čarobna – pravljčna; ob njej so se sprostiti in opogumili tudi bolj tihi in sramežljivi otroci.

Pripovedovanje in branje ob ilustracijah je otroke zelo pritegnilo. Pri obnavljanju so se ob ilustraciji spomnili na vsebino, s pomočjo vprašanj in odgovorov pa so si razvijali besedišče. Poudariti moram, da sem jim pravljico večkrat prebrala ali pripovedovala in s tem so jo ponotranjili in podoživljali. To sem razbrala iz dejavnosti, ki smo jih izvajali pozneje. Vsaka dejavnost je bila izražena drugače (vsak otrok je doživljal in čustvoval drugače).

Zelo pomembno se mi zdi tudi povezovanje in sodelovanje s starši. Ti so z veseljem sodelovali pri domačem branju in nadaljevanju pravljice. Nadaljevanje pravljice so zapisali in otroci so ga predstavili v vrtcu. Presenečena sem bila, da so svoja nadaljevanja tudi naslednji dan dobesedno obnovili. Iz tega sklepam, da so pravljico popolnoma usvojili.

Mislim, da s takim načinom dela – ko otroci v vrtcu spoznavajo kakovostna književna dela domačih in tujih avtorjev, ko prebrane vsebine doživljajo in podoživljajo, jih pripovedujejo in domišljjsko poustvarjajo, se o njih pogovarjajo in ob njih izražajo na razne načine – lahko veliko prispevamo k razvijanju otrokovega odnosa do branja in pisanja, k razvijanju zgodnje pismenosti in njegovih poznejših bralnih zmožnosti.

VIRI IN LITERATURA

- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Marjanovič Umek, L. idr. (2001). *Otrok v vrtcu. Priročnik h Kurikulu za vrtce*. Maribor: Založba Obzorja Maribor.
- Kordigel, M., Jamnik, T. (1998). *Književna vzgoja v vrtcu*. Ljubljana: DZS.
- Medved Udovič V. (2008). *Igra vlog kot otrokova poustvarjalna dejavnost bralnega odziva ... Simpozij Obdobja 25: Književnost v izobraževanju*. Ljubljana: FF, Center za slovenščino.
- Retuznik Bazovičar, A. Krajnc, M. (2010). *V krogu življenja – pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju*. Velenje: Modart.
- Štefan, A. (2008). *Kotiček na koncu sveta*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Sivec, M (2012). *Delovno gradivo Porajajoča se pismenost v vrtcu. Delovno srečanje primorske delovne skupine (Sežana, Pivka)*. Zavod RS za šolstvo: Ljubljana.